

Проблеми кредитування фізичних осіб в Україні та шляхи їх вирішення

Успенко В.І., к. т. н. проф., Гончарова А.А., ст-ка, Харківський національний університет будівництва та архітектури

На сучасному етапі розвитку банківської системи України, питанню кредитування фізичних осіб приділяється значна увага. Воно є актуальним і потребує розробок, особливо під час поступового виходу України з кризи. Дослідженням даного питання займаються такі вчені та економісти, як Ілляшенко С., Кириченко О., Колодізев О., Лютий І., Масленченков Ю., Морозова О., Мостовенко Н., Роуз П., Сінкі Дж., Семенюк М., Смовженко Т., Хміль Л., Шелудько Н. Ці та багато інших вчених, які у своїх працях висвітлюють питання, що стосуються не лише теоретичних, але й практичних аспектів кредитування, розвитку та функціонування кредитної сфери, управління банківськими ризиками, кредитування різних категорій користувачів банківськими послугами. Водночас, актуальним залишається питання щодо вдосконалення кредитного процесу, мінімізації банківських ризиків та відновлення кредитування фізичних осіб, що при детальній розробці та дієвому застосуванні може призвести до значного розвитку банківської системи.

Кредитування фізичних осіб – важлива складова економіки та фінансового сектору України. В період 2005-2008 рр. кредитування переживало справжній бум розвитку : за цей період ринок виріс більш ніж в 5 разів. Зросла і значущість кредитів населення для банківського сектора і економіки країни – частка кредитів населенню в активах банківської системи виросла в 3 рази, а співвідношення роздрібних кредитів і ВВП – майже в 4 рази. Так, в 2008 році частка виданих українськими банками споживчих кредитів становила більш ніж 25% ВВП.

Знаковою подією минулого 2011 року стала заборона на видачу кредитів фізичним особам в іноземній валюті. Відповідний закон був прийнятий у Парламенті в липні 2011 року. Також, закон встановив кримінальну відповідальність за надання фінансовим установам неправдивої інформації та псування заставного майна.

У першому півріччі 2011 року середні ставки за усіма видами кредитування, продовжили тенденцію 2010 року і поступово рухались униз. У серпні 2011 року мінімальні реальні ставки по іпотеці на вторинному ринку були від 13% річних. Починаючи з серпня-вересня 2011 року, ставки за всіма видами кредитів різко змінили напрямок і пішли в зростання. Нестача ліквідності, разом зі зростаючими ставками по кредитах, привів до зменшення обсягів кредитування в кінці 2011 року. Так, якщо в серпні 2011 року українські банки видали кредитів населенню на суму 208,9 млрд. грн., що стало найбільшим показником за рік, то в листопаді того ж року, сума виданих кредитів склала 204,5 мільярда.

Сегмент автокредитування в 2011 році був частиною українського ринку, що найбільш динамічно розвивався. При відносній короткостроковості даного

активу, такий кредит забезпечено заставою, що знижує ризики, порівняно з кредитами готівкою і споживчими кредитами на товари. Це відбулось через те, що автоділери значно збільшили обсяги продажів легкових автомобілів(на 8%), відповідно зріс і обсяг виданих банками автокредитів. Частка авто, які купують у кредит, як і раніше, невелика, лише 12,6%. Рівень споживчого кредитування в 2011 році підвищувався. Протягом року умови кредитування ставали більш привабливими для позичальників, середня вартість кредиту на ринку знижувалась, а ризикові критерії ставали більш лояльними.

Існують такі фактори, що перешкоджають активному розвитку кредитних операцій банків для населення: відносно високий рівень початкових витрат, що мають здійснювати банки, упроваджуючи нові види послуг, брак достатньої кількості кваліфікованого персоналу, спроможного ефективно взаємодіяти з клієнтами – фізичними особами, недостатньо розвинута ринкова інфраструктура фінансового ринку щодо формування загальної культури активного користування банківськими послугами населення, невисокий рівень доходів більшої частини населення, унаслідок чого потенціал з надання кредитних послуг банків на роздрібному ринку залишається нереалізованим повною мірою. Для відновлення кредитування фізичних осіб, потрібно насамперед розвивати банківське кредитування, розширювати спектр банківських послуг населенню. Банкам, у свою чергу, слід орієнтуватися на більш прибуткові та пріоритетні види кредитування, умови такого кредитування є найбільш доступними для широкого кола населення із середніми рівнями доходів, а для банку, у свою чергу, є найменш ризикованими і найбільш популярними. Він одержує можливість заробляти не на великих сумах кредитів та, відповідно, високих відсотках за ними, а на кількості виданих позик і збільшенні клієнтської бази.

Відновлення кредитування фізичних осіб можливо, і поступово відбувається. На сьогоднішній день, банківська система є невід'ємною частиною життя людини з будь-якою мірою добробуту. Вивчення та розробка даного питання є дуже важливим, оскільки, якщо банківська система буде викликати довіру в людей, а ціна кредитних коштів буде прийнятною, то від запозичення кредитів, населення зможе дозволити собі кращий рівень життя, відповідно й більший заробіток, який буде приносити стійкий прибуток банківській системі.